

Piteå kommun

Utvärdering skolstrukturplan

2018-08-16

Utvärdering Skolstrukturplan 2012-2017

UTBILDNINGSFÖRVALTNINGEN
Fredrik Marklund, Stefan Bengtsson

Innehåll

1. Inledning	3
2. Elevunderlaget	4
3. Utvärderingens avgränsningar	4
4. Projektgruppens arbete.....	5
5. Politiska beslut tagna under skolstrukturarbetet 2012-2017	5
6. Modell för attraktiv skola.....	6
5.1 Modell för attraktiv skola, framgångsfaktorer kvalitet:	6
5.2 Modell för attraktiv skola, framgångsfaktorer socialt:	7
5.3 Modell för attraktiv skola, framgångsfaktorer ekologiskt	7
7. Delaktighet hos rektor och pedagoger	8
8. Genomförda beslut.....	8
9. Ekonomi: besparingar, prognoser och utfall.....	9
10. Prognoser kostnader för lokaler och skjutsar.....	9
9.1 Hemmingsmark.....	10
9.2 Lillpite.....	10
9.3 Alterdalen.....	10
9.4 Blåsmark	10
10. Vilka extrakostnader har kommunen fått med skolskjutsar?.....	11
12. Hur har eleverna upplevt förändringarna?	13
12.1 Bergsviksskolan (elever från Blåsmarks skola).....	14
12.2 Sjulnässkolan (elever från Böle och Lillpite skola).....	15
12.3 Porsnässkolan (elever från Alterdalens skola).....	15
12.4 Har elevernas resultat påverkats av skolflytten?.....	16
13. Uppnåddes målen som ursprungligen sattes för skolstrukturarbetet?.....	17
14. När är projektet avslutat?	21
15. Sammanfattande resonemang och slutsatser.....	21

1. Inledning

I början av 2010 talet aktualiserades frågan om att göra en större översyn av skolstrukturen i Piteå Kommun, orsakerna var flera:

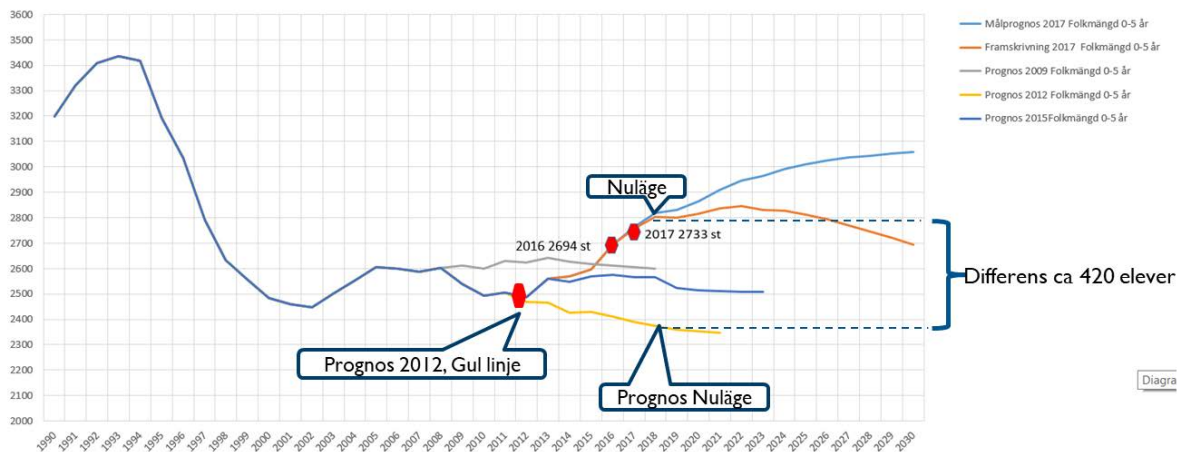
- Sedan föregående skolstrukturplan hade elevantalet minskat med i snitt knappt 70 barn och unga per årskull vilket motsvarade 22 procent.
- Det statliga beslutet om lärarlegitimation bidrog till att det ställdes högre krav på behörighet hos undervisande lärare.
- Behovet av investeringar i form av renoveringar och nybyggnationer i våra förskolor och skolor ansågs vara stort.
- Den pågående generationsväxlingen med stora pensionsavgångar, samtidigt som färre arbetande ska försörja en allt större grupp äldre, lyftes fram som en stor utmaning för skolan och kommunen som helhet.

Utifrån dessa orsaker fattade kommunfullmäktige i juni 2012 beslut om att ge BUN i uppdrag att ta fram en strategisk plan som skulle innehålla förslag på principer för en långsiktig förskole- och skolstruktur i Piteå kommun.¹ Eftersom det ofta antas att förändringar görs av ekonomiska skäl, så är det viktigt att nämna att skolstrukturarbetet inte hade något sparkrav i sina förutsättningar.

¹ 2012-06-11 12KS261

2. Elevunderlaget

Eftersom prognoser kring elevunderlag är en central del i planeringen för skolverksamhet så finns det anledning att närmare granska de prognoser som gjordes 2012.

Den prognos som gjordes då innebar i allt väsentligt en framskrivning av årskullarna (utifrån antalet födda barn). Där fanns ingenting som pekade på ett trendbrott med ökat barnafödande eller stor inflyttning. Prognosen illustreras ovan med gul linje.

Fyra år senare överträffades prognosen med ca 280 barn och i mitten av 2018 med ca 420 barn, vad hade hänt?

Piteå är inte ensamma om att ha upplevt detta trendbrott och det pågår ett arbete med att analysera orsakerna. En oomtvistad anledning är flyktingvågen 2015-2016. En annan kan vara att byggandet av nya lägenheter i centrala Piteå har skapat rörelse på bostadsmarknaden och öppnat möjligheter för utflyttade pitebor att återvända när man bildar familj. Till detta kan läggas att de stora barnkullarna 1989-1991 nu är i en ålder där många bildar familj och det torde också vara en bidragande faktor.

3. Utvärderingens avgränsningar

Denna utvärdering av skolstrukturplanen 2012-2017 omfattar förutsättningar, beslut och konsekvenser av skolnedläggningarna i Lillpite, Hemmingsmark, Alterdalen och Blåsmark. I utvärderingen ingår också de förändringar av upptagningsområden och stadiindelning som gjorts till följd av nedläggningsbesluten.

Utvärderingen är gjord utifrån de framgångsfaktorer som anges i policydokumentet "Attraktiv skola", ett dokument även i dag är styrande för arbetet med investeringsplanen för lokaler och miljö.

4. Projektgruppens arbete

Till projektgruppen, vars uppdrag var att ta fram ett underlag för en ny skolstruktur, utsågs Lars Nilsson (Utbildningsförvaltningen), Stefan Bengtsson (Fastighetsförvaltningen) och David Sundström (Kommunedningskontoret). I december 2012 överlämnade projektgruppen "Delrapport fas 1."² I rapporten redovisades ett faktaunderlag kring demografi, fastighetsbestånd, investeringsbehov, pendlingsmönster och frågor kring kommundelar och service.

I samband med överlämnandet inleddes arbetet med fas 2 som resulterade i två policydokument "Modell för attraktiv skola" och "Modell för attraktiv förskola" som antogs av kommunfullmäktige i december 2013. Utifrån delrapport fas 1 och modellerna för attraktiva förskolor och skolor lämnades ett beslutsunderlag till Barn- och Utbildningsnämndens sammanträde den 26 feb 2014. I dokumentet med titeln "Framtida skolstruktur i Piteå –förslag i enlighet med policy för Attraktiv skola och Attraktiv förskola" föreslogs en målbild med nedläggning av enheterna i Hemmingsmark, Lillpite och Alterdalen. I och med överlämnandet av beslutsunderlaget och nämndens efterföljande beslut, avslutades projektgruppens arbete.

5. Politiska beslut tagna under skolstrukturarbetet 2012-2017

2012-06-11	Kommunstyrelsen beslutar om att ge Barn- och utbildningsförvaltningen i uppdrag att ta fram en plan för skollokaler och skolområden. ³
2013-12-16	Kommunfullmäktige beslutar att anta "Modell för Attraktiv skola"
2014-02-26	Barn- och utbildningsnämnden beslutar om nedläggning av skolenheterna i Lillpite, Alterdalen och Hemmingsmark. ⁴ I beslut i enlighet med bilaga §14e, anges att Alterdalens skola ska avvecklas 2015, alltså ett år senare än Lillpite och Hemmingsmark.
2015-02-25	Beslut att driva Alterdalens skola läsåret 2015/2016 och därefter avveckla skolverksamheten. ⁵
2017-03-01	BUN beslutar att skol- och fritidsverksamheten vid Blåsmarks skola läggs ned efter läsåret 2016/2017 ⁶

² Protokoll BUN 2012-12-12 Bilaga §173a

³ §119 diariernr: 12KS261

⁴ Protokoll BUN 2014-02-28 Bilaga §14a och bilaga 14e

⁵ Protokoll BUN 2015-02-25

⁶ Protokoll BUN 2017-03-01

6. Modell för attraktiv skola

Policydokumentet "Modell för attraktiv skola" har varit centralt för både utredningsarbetet och besluten kring skolstrukturen. Dokumentet antogs av kommunfullmäktige i november 2013 och innehåller ett antal framgångsfaktorer som ska "vara vägledande för Barn och Utbildningsnämndens planering av framtida skolstruktur, men inte absoluta". Modellen, som är i funktion än i dag, är alltså inte tvingande men utgör en tydlig riktningvisare. Nedan följer en redovisning av innehållet i dokumentets olika delar.

5.1 Modell för attraktiv skola, framgångsfaktorer kvalitet:

- Skolan organiseras stadiervis.
- Lärares kompetens och förutsättningar är avgörande för undervisningens kvalitet och skolans resultat⁶. För att skapa underlag och goda förutsättningar för samarbete, pedagogiskt utvecklingsarbete och fördelning av bör man *eftersträva* ett underlag där en skolenhet med:
 - åk f-3 har 60 elever eller fler.
 - åk 4-6 har 100 elever eller fler.
 - åk 7-9 har 180 elever eller fler.
- Kravet på behörig personal bör i huvudsak klaras med personal vid skolenheten. Förutsättningen att klara behörighetskravet, och även att skapa attraktiva heltidstjänster, är kopplat till enhetens storlek.
- Möjlighet till samverkan med integrerad eller intilliggande verksamhet (inkl. förskola) skapar bättre förutsättningar kring behörighet och tjänster och det kan därför kompensera för något lägre elevtal i de olika stadierna.
- Fler elever vid en skolenhet skapar större möjligheter att rikta resurser efter elevers olika behov.
- Skolans inne- och utemiljö upplevs som funktionell, stimulerande och säker för såväl elever som personal.
- Skolan har en god inommiljö utifrån ljudmiljö, fuktsäkerhet, ventilationsstandard och inneklimat.

5.2 Modell för attraktiv skola, framgångsfaktorer socialt:

- För att stärka attraktionskraften i kommundelarna nord, syd, öst och väst har elever möjlighet att gå årkurserna f-9 i sin kommundel.
- Inom respektive kommundel eftersträvas närhet till skolan för de yngre eleverna, inte minst med tanke på restid för yngre elever med skolskjuts.
- Vid enheter med flera stadier skapas avgränsade och anpassade miljöer för elever i olika åldrar.
- Det är positivt med möjlighet till fler kamratkontakter med stigande ålder
- Det är positivt om skolan kan finnas i anslutning till mötesplatser av annan karaktär, som bibliotek, idrottslokaler, m.m.
- God tillgänglighet för personer med olika typer med funktionsnedsättning.
- Säker trafikmiljö i anslutning till skolenheten.
- Möjlighet att nyttja kollektivtrafik.

5.3 Modell för attraktiv skola, framgångsfaktorer ekologiskt

- Skolenheter lokaliseras, om möjligt, så att elevers väg till och från skolan blir så kort och rationell som möjligt. Hänsyn tas även till föräldrars resväg i samband med lämning och hämtning på fritids.
- Skolskjutsar samordnas, så långt möjligt, med annan kollektivtrafik
- Större enheter i tätbefolkade områden minskar behovet av mat- och varutransporter.

7. Delaktighet hos rektor och pedagoger

Vid samtliga processer runt de skolnedläggningar som gjordes under perioden 2012-2017, har personal och rektor varit delaktiga. Sättet på vilket de gjorts delaktiga skiljer sig dock åt och i de flesta fall saknas dokumentation⁷, undantaget är nedläggningen av Blåsmarks skola där både rektor skolans personal dokumenterade sina synpunkter i var sin risk- och konsekvensanalys.⁸

När det gäller Hemmingsmark, Alterdalen och Lillpite hölls en muntlig dialog som bestod i att förvaltningens ansvarige, Lars Nilsson, träffade personal och rektorer för att informera om de förändringar som var aktuella och inhämta synpunkter. Vid sidan av detta hade också rektorerna en dialog med förvaltningens ansvarige via olika kanaler.

Upplevelsen av delaktighet och inflytande varierar ganska mycket. I Lillpites fall var man huvudsakligen var nöjd med dialogen medan personalen i Hemmingsmark och Alterdalen menade att man kom in i ett så sent skede att det inte fanns så mycket att ha inflytande över (fastän man hade synpunkter och kunskap som man ansåg var viktiga att ta hänsyn till). I fallet Hemmingsmark valde personal och rektor därför att på eget initiativ lägga fram ett eget förslag.

I fallet Blåsmark så gjordes risk- och konsekvensanalyser av både personal och rektor och därifrån finns en positiv bild av delaktigheten.

8. Genomförda beslut

- Hemmingsmarks skola avvecklades fr.o.m. höstterminen 2014. Elever i åk 1-6 bussades till Bergsviken läsåret 2014/2015.
- Lillpite skola avvecklades fr.o.m. höstterminen 2014. Elever i åk 1-3 bussas till Böle skola och elever i åk. 4-6 bussas till Sjulnäs.
- Alterdalens skola avvecklades fr.o.m. höstterminen 2016. Eleverna bussas till Backgårdsskolan med start läsåret 2016/2017.
- Blåsmarksskolan avvecklades fr.o.m. höstterminen 2017. Eleverna bussas till Bergsviksskolan

⁷ Underlaget till avsnittet kring delaktighet består av samtal med personal och skolledare arbetade på de olika enheterna vid tiden för nedläggning.

⁸ BUN 2017-03-01 bilaga §17a, bilaga §17b

9. Ekonomi: besparingar, prognoser och utfall

Det finns ett antal faktorer som gör det svårt att skilja ut vissa åtgärder och kostnader som enbart resultat av skolnedläggningarna. Parallellt med skolstrukturarbetet genomfördes ombyggnation och renovering av Sjulnässkolan men ursprungssyftet var inte att inhysa hela Infjärdens åk 4-6 även om resultatet blev att det skapades mer flexibla lokaler för att hantera variationer mellan åk. 4-6 och åk. 7-9.

I nedanstående tabell finns de kostnader som är direkt kopplade till avvecklingen av skolorna. Det handlar fr.a. om kostnader för anpassning av lokaler för de skolor som tagit emot elever från de avvecklade skolorna.

Åtgärd	Klart år	Kostnad (Mkr)
Anpassning. till förskola i Lillpite skola, rustning kök	2016	0,4 mkr
Åtgärder Hortlaxområdet Blåsmark, Bergsviken anpassning	2014	0,7 mkr
Porsnäs anpassningar, utökning Matsal	2015	0,3 mkr
Totalt		1,4 Mkr

10. Prognoser kostnader för lokaler och skjutsar

Samtliga prognoser är hämtade från underlaget till dokumentet "Framtida skolstruktur i Piteå-förslag i enlighet med policy för Attraktiv skola och Attraktiv förskola"⁹ Underlagen är upprättade 2014 och några senare beräkningar av besparingar och kostnader har inte gjorts.

Generellt kan man säga att det vid en skolnedläggning görs besparingar på ett antal områden:

- Drift och underhåll sätts på sparlåga. (Värme, ventilation, snöröjning etc sätts till ett minimum)
- Kostnaderna för städning, vaktmästeri och måltidsservice försvinner på den nedlagda enheten.

⁹ Protokoll BUN 2014-02-28 Bilaga §14a och bilaga 14e

9.1 Hemmingsmark

Hösten 2015 startade Dalbackens friskola i Hemmingsmarkskolans lokaler. Friskolan omfattar åk f-6 och har även fritids. De kostnadsminskningar som skolstrukturutredningen räknat på uteblev p.g.a. friskoleetableringen. Driftsbidraget till friskoleverksamheten ligger i stort sett på samma nivå som kommunens tidigare driftskostnad.

Den stora besparingen för kommunen är att den investering och renovering om ca 9 miljoner som skolan ansågs vara i behov av, inte längre ligger hos kommunen.

9.2 Lillpite

Prognosen för Lillpite var att den årliga besparingen för drift, måltider, städ och vaktmästeri skulle uppgå till ca 1 Mkr. Samtidigt beräknades att kostnaden för skolskjutsarna skulle öka med ca 150 Tkr vilket skulle medföra en total årlig besparing på ca 850 Tkr

¹⁰

9.3 Alterdalen

Prognosen för Alterdalen var att den årliga besparingen för drift, måltider, städ och vaktmästeri skulle uppgå till ca 600 Tkr. Samtidigt beräknades att kostnaden för skolskjutsarna skulle öka med 50 Tkr vilket skulle medföra en total årlig besparing på ca 550 Tkr

9.4 Blåsmark

En uppskattning av den besparingen (drift- skjutsar) vid nedläggningen av Blåsmarks skolan uppgår till ca 600 Tkr.

¹⁰ Se Bilaga 1. Kostnader Lillpite

10. Vilka extrakostnader har kommunen fått med skolskjutsar?

Ett förändrat elevunderlag, liksom etableringen av Dalbackens friskola, har medfört att skolskjutskostnaderna avviker från 2014- års prognos. På grund av tidsramarna för denna utvärdering kan vi inte detaljredovisa de exakta utfallet för hur skolskjutskostnaderna förändrats. Det är viktigt att komma ihåg att en stor del av eleverna vid de numera nedlagda skolorna redan tidigare haft skolskjuts men att de i och med avvecklingen fått en längre resa till sin skola. Likaså är det viktigt att ha i minnet att dessa elever redan tidigare i de flesta fall bussades till närliggande större skola för att ha sina övningsämnen, t.ex. slöjd och hemkunskap.

Hemmingsmark: I och med öppnandet av Dalbackens friskola 2015 och den uppslutning skolan fick bland familjer med skolbarn sitt gamla upptagningsområde så försvann behovet av extra skolskjutsar för eleverna från upptagningsområdet Hemmingsmark.

Alterdalen: Eleverna i upptagningsområdet för den tidigare skolan bussas idag till Backgårdsskolan vilket medfört en kostnadsökning jämfört med tidigare.

Lillpite: Elever från Lillpiteskolans upptagningsområde bussas idag till Böle (åk.f-3) och Sjulnäs (åk.4-6) Detta har medfört ökade kostnader för skolskjutsarna.

Blåsmark: Elever från upptagningsområdet för den tidigare skolan bussas idag till Bergsviken vilket har inneburit en ökad kostnad för skolskjutsarna. I dag går även ett antal elever från Blåsmark på Dalbackens friskola och de är inte berättigade till skolskjuts annat än till Bergsviken.¹¹

¹¹ I och med att det inte finns några befintliga turer från Blåsmark - Hemmingsmark som eleverna kan åka med de tider skoldagen börjar och slutar, så blir det en fördyring för kommunen. Idag samordnas 9 av 10 bussresor för skolbarnen i Blåsmark med Länstrafikens ordinarie turer.

11. Vilka extrakostnader har kommunen fått med moduler?

Det är viktigt att särskilja orsakerna till varför vi behöver använda oss av moduler. Vanligtvis handlar det om problem i inomhusmiljön, i andra fall handlar det om att klara en ombyggnation i ordinarie lokaler och i vissa fall behöver vi extra yta för att klara ett ökat antal barn/ elever.

På grund av ett ökat elevantal i Sjulnässkolans åk 4-6 etablerades 2016 en modul.

Åtgärd	Klart år	Kostnad (Mkr)
Etablering, drift och avveckling modul Sjulnäs	2017-2020	2,0

Anledningen till att modulen etablerades var ett stigande elevunderlag som inte kunde förutses i den statistik som var tillgänglig 2012-2013. Utöver ett antal inflyttade flyktingfamiljer och en pågående generationsväxling (med inflyttande barnfamiljer) så infogades även eleverna i Sikfors/ Arnemark i Sjulnässkolans upptagningsområde från att tidigare ha tillhört Öjebyn, vilket påverkade elevantalet i åk.6-9.

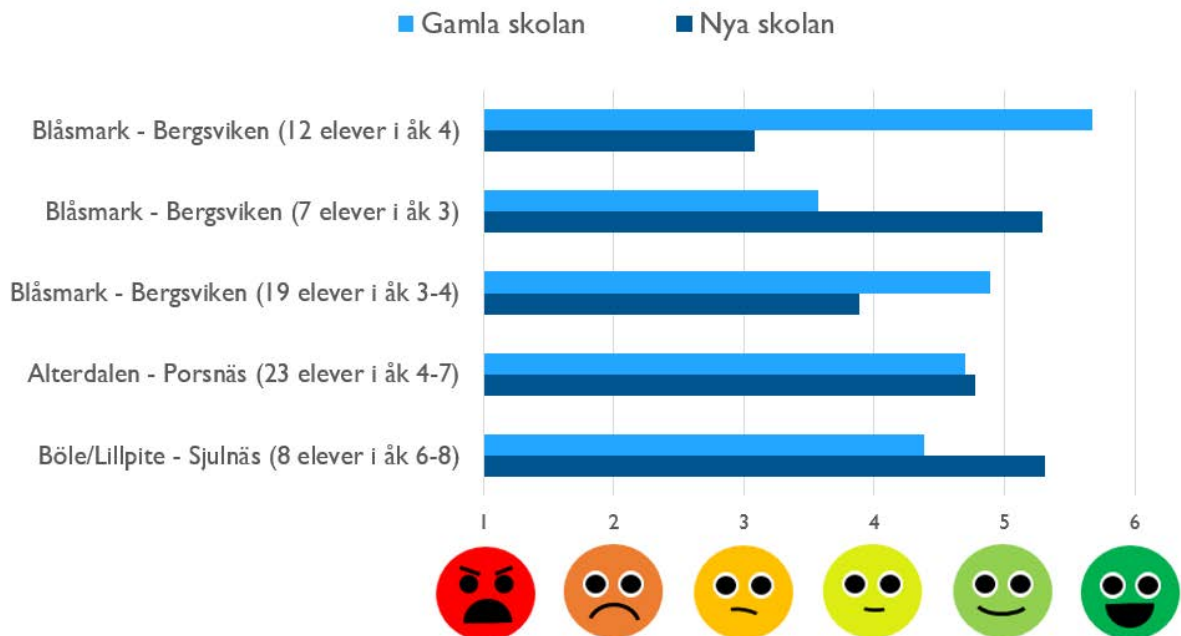

12. Hur har eleverna upplevt förändringarna?

För att svara på frågan om hur eleverna har upplevt att deras gamla skola lades ned och att de fick komma till en ny och större skola, genomförde Utbildningsförvaltningens kvalitetscontroller en dialog med elever i form av en enkel enkätundersökning. Eleverna blev informerade om syftet med dialogen och att det är just var och en av dem som ska tycka till, för att deras perspektiv är viktigt. De elever som svarade på enkäten var:

- 8 elever från Lillpite och Böle som går åk 6-8 på Sjulnässkolan
- 19 elever från Alterdalen som går åk 4-7 på Porsnässkolan
- 19 elever från Blåsmark och Hemmingsmark som går åk 3-4 på Bergsviksskolan

Det är viktigt att ta i beaktande att dessa elever inte nödvändigtvis är representativa för hela gruppen av elever som bytt skola. I det följande presenteras resultatet per skola.

12.1 Bergsviksskolan (elever från Blåsmarks skola)

Tolv elever från åk 4 intervjuades, fastän de skulle ha bytt skola oavsett om Blåsmarksskolan lades ner eller inte. De flesta av dem – med något undantag – upplever att både elever och lärare är jobbiga i Bergsviken samt att det finns fler regler. Treorna, som annars skulle ha gått åk 3 i Blåsmark, angav generellt att de är väldigt nöjda med bemötandet och hjälpen från de nya lärarna och nya kompisar på Bergsviksskolan. Åk 3 och 4 särredovisas i tabellen ovan, just på grund av dessa skillnader.

Varför är det sådana skillnader mellan åk 3 och 4? Lärare från Blåsmark har följt med till Bergsviksskolan, skolan hade förberett med resurser för åk 4 och lärarna delade upp klasserna utifrån vad de tänkte skulle fungera bäst. Men många elever i åk 4 trivs ändå inte så bra. Bland lärare som arbetat på Blåsmarksskolan finns erfarenhet av att åk 4 hade haft en stökig stämning redan i Blåsmark. Enligt dem var det inte "guld och gröna skogar" där heller. Det går också att tänka sig att skillnaden mellan låg- och mellanstadiet är stor i sig, oavsett vilka skolor det gäller. Men eftersom att elever från Blåsmark endast gått i Bergsviksskolan i ett år behövs mer tid för att göra en ordentlig utvärdering.

"Det här vill jag säga till politikerna som bestämmer över skolorna i Piteå"

Eleverna från Blåsmark fick också möjlighet att skicka med en kommentar till politikerna i Piteå:

- *Varför måste man lägga ner skolor för att det är lite elever?*
- *Jag skulle säga att de ska göra så att det kommer fler elever till Blåsmarksskolan.*
- *Bergsviksskolan är bra.*
- *Det var bra att ni la ner skolan.*
- *Det var det bästa.*
- *Jag vill ha bergsvikselever och Erica som fröken på Blåsmarksskolan*
- *Öppna Blåsmark!*
- *Vet inte. Ni är orättvisa*
- *Jag vill gå på Blåsmarksskolan*
- *Öppna Blåsmarksskolan igen*
- *Blåsmarksskolan är bäst*
- *Vill ha bättre skolmat!*
- *Öppna Blåsmark*
- *Aa säg de o jag hoppas att vi kan byta skola*
- *Varför stängde ni ner Blåsmarksskolan*

12.2 Sjulnässkolan (elever från Böle och Lillpite skola)

Lillpite skola lades ner 2015 och Böle skola gick från att vara en f-6-skola till en f-3-skola. Hur har eleverna upplevt de förändringarna? De flesta som svarade tycker mycket bra om Sjulnässkolan både tack vare nya kompisar och bra lärare. De tyckte också om sina gamla skolor där de hade en god sammanhållning och trivsel.

”Det här vill jag säga till politikerna som bestämmer över skolorna i Piteå”

Kommentarerna och frågorna elever på Sjulnässkolan löd så här:

- *Tycker det är konstigt att lägga ner våran skola, och bygga nytt inne i stan, och t.ex. på varje skola i byarna här så finns det massor med tilläggsbaracker för att få plats med barn, är det inte bättre att ha kvar Lillpiteskolan då istället?*
- *att dom inte borde ha lagt ner lillpiteskolan. Den va ju najs.*
- *Förslag på förbättring av skolmaten, många inklusive jag ogillar skolmaten som serveras.*
- *Varför stänger ni av skolor och bygger ut andra*

12.3 Porsnässkolan (elever från Alterdalens skola)

Alterdalens skola lades ner under 2015. Alla elever började på Porsnässkolan (det fanns möjlighet att välja Sjulsmark skola, men ingen sökte dit). Hur trivs Alterdalens elever på sin nya skola? De flesta som svarade trivs mycket bra, fastän de också tyckte om sin gamla skola. De flesta är nöjda med nya kompisar och lärare, medan någon svarade att det var tryggare på Alterdalens skola. Att alla kände alla och att skolan var liten i Alterdalen var både en fördel och en nackdel, enligt eleverna.

”Det här vill jag säga till politikerna som bestämmer över skolorna i Piteå”

Många elever – särskilt de som var nöjda – lämnade ingen kommentar. Men de här kommentarerna kom fram:

- *Lyssna på eleverna mer.*
- *Jag tycker ni gjorde ett dåligt beslut och att lägga ner alter. Jag gillade verkligen den skolan.*
- *Ni borde skaffa samma gungor som Alterskolans på Porsnäs*
- *Snälla ändra ingenting ni gör saken värre*
- *Gamla skolan var liten. Nya skolan är stor. Tack*
- *Kolla hur vissa lärare lär ut och komma till klasserna. Vissa går inte att förstå*
- *Anställ bättre lärare*

12.4 Har elevernas resultat påverkats av skolflytten?

Lärare från Bergsviksskolan, Porsnässkolan och Sjulnässkolan intervjuades för att ta reda på om skolstrukturförändringarna hade påverkat kunskapsnivån hos eleverna. På Bergsviksskolan är det för tidigt att göra en pedagogisk utvärdering, även om lärare berättade om någon enstaka elev som tagit stora kliv framåt i sin utveckling (där eleven själv också berömde hjälpen från lärarna). På Porsnässkolan kunde de intervjuade lärarna, varav en arbetat på Alterdalens skola, inte se någon positiv skillnad i elevernas kunskapsutveckling. På Sjulnässkolan ansåg mellanstadielärarna att det inte går att uttala sig om att förändringarna inneburit några kunskapsskillnader på gruppnivå. På högstadienivå däremot hade vissa ämneslärare ofta märkt en tydlig skillnad i kunskapsnivå mellan elever från Lillpite och elever från Sjulnässkolan. Det förklarades av att det fanns större möjligheter till samverkan mellan stadierna inom Sjulnässkolan, men också att ämneslärarna i Sjulnäs hade större möjligheter att utveckla sina ämnen.

I allmänhet kan det sägas att lärarna är positiva till ämneslärarsystemet jämfört med de små skolornas klasslärarsystem. Ämneslärare har en bättre möjlighet att utveckla och fördjupa undervisningen i sina ämnen. Där en klasslärare får stå för alla ämnen i sin klass finns en sårbarhet eftersom att alla elever undervisas av en person. Den lärarens individuella lämplighet och kompetens blir då oerhört viktig för hela klassen.

I3. Uppnåddes målen som ursprungligen sattes för skolstrukturarbetet?

Nedan beskrivs måluppfyllelsen utifrån de framgångsfaktorer som beslutades i policydokumentet Attraktiv skola. Framgångsfaktorerna är markerade i fetstil med ett (F) och kommentarerna är kursiverade.

Framgångsfaktor: Skolan organiseras stadiervis.

Samtliga kommunala skolor är idag organiserade i stadier

F: Lärares kompetens och förutsättningar är avgörande för undervisningens kvalitet och skolans resultat. För att skapa underlag och goda förutsättningar för samarbete, pedagogiskt utvecklingsarbete och fördelning av bör man *eftersträva* ett underlag där en skolenhet med:

- åk f-3 har 60 elever eller fler.
- åk 4-6 har 100 elever eller fler.
- åk 7-9 har 180 elever eller fler.

F: Möjlighet till samverkan med integrerad eller intilliggande verksamhet (inkl. förskola) skapar bättre förutsättningar kring behörighet och tjänster och det kan därför kompensera för något lägre elevtal i de olika stadierna.

Idag finns ett antal enheter som ligger under de elevunderlag som anges som eftersträvansvärda. På dessa finns en samverkan mellan olika stadier och verksamheter som i ökar förutsättningarna att rekrytera och behålla behörig personal vilket är en förutsättning för att kunna bedriva skolverksamhet med kvalitet.

F: Kravet på behörig personal bör i huvudsak klaras med personal vid skolenheten. Förutsättningen att klara behörighetskravet, och även att skapa attraktiva heltidstjänster, är kopplat till enhetens storlek.

Trots lärarlegitimationsreformen och en succesiv övergång till ämneslärarsystem (Ma/No resp. Sv/So) har vi lyckats behålla en hög grad av behörighet i Piteås skolor men framtiden ser mera dystert ut med stora pensionsavgångar. Med byaskolorna kvar så är vår bedömning att det inte skulle ha varit möjligt att (med ett sådant litet elevunderlag) ha full ämnesbehörighet hos personalen. Till exempel minskar gruppen med mellanstadielärarexamen (som gav behörighet i alla ämnen) då fler och fler med denna examen går i pension.

Den grupp lärare som tidigare var villiga att ta tjänster uppdelade på flera enheter eller tjänster med väldigt långa resvägar krymper och eftersom rekryteringsbehovet är stort och det oftast finns flera alternativ att välja mellan så blir det omöjligt att besätta sådana tjänster.

F: Fler elever vid en skolenhet skapar större möjligheter att rikta resurser efter elevers olika behov.

Vi ser att de stora skolorna har haft större möjligheter att organisera verksamheten för att på effektivast möjliga sätt stödja eleverna utifrån deras olika behov. När nya statsbidrag utgått, som fallet med lågstadiesatsningen, så har det varit lättare att organisera och anställa

F: Skolans inne- och utemiljö upplevs som funktionell, stimulerande och säker för såväl elever som personal. Skolan ska också ha en god inommiljö utifrån ljudmiljö, fuktsäkerhet, ventilationsstandard och inneklimat.

Sedan 2014 har ca 140 Mkr investerats i våra skollokaler. Det har lett till en avsevärt förbättrad inomhusmiljö fr.a. gäller detta Strömnässkolan, Munksundsskolan och Backgårdsskolan. Det finns dock ett fortsatt behov av investeringar och åtgärder. Vissa av de enheter som lades ned hade kända brister men det gäller inte alla. Generellt kan man säga att vi kan göra mer per investerad krona om vi begränsar investeringarna till färre fastigheter, på så sätt kan också fler elever ta del av förbättringarna.

F: För att stärka attraktionskraften i kommundelarna nord, syd, öst och väst har elever möjlighet att gå årkurserna f-9 i sin kommunal.¹²

Det finns idag skolor med årkurserna f-9 i samtliga kommunalar

F: Inom respektive kommunal eftersträvas närhet till skolan för de yngre eleverna, inte minst med tanke på restid för yngre elever med skolskjuts.

De yngre eleverna i ytterområdena har i många fall fått en längre resväg till skolan. En del av eleverna i Lillpite, Blåsmark, Hemmingsmark och Alterdalen som tidigare hade gångavstånd till skolan måste nu ha skolskjuts. Hårdast drabbade är dock de elever som redan innan nedläggningarna hade en lång resväg och nu får tillbringa ännu mer tid i buss eller taxi.

F: Vid enheter med flera stadier skapas avgränsade och anpassade miljöer för elever i olika åldrar.

Våra skolor med åk. 4-9 har alla uppdelade miljöer både inne och ute, även om en viss överlappning när det gäller utemiljön förekommer..

F: Det är positivt med möjlighet till fler kamratkontakter med stigande ålder

En större skola med fler elever upplevs på olika sätt beroende på roll i den tidigare gruppen, personlighet och behov. Detta bekräftas av de elever som Utbildningsförvaltningen haft en dialog med. Hälften (23 av 46) av eleverna från de nedlagda skolorna i Alterdalen, Lillpite och

¹² I Strukturplanearbetet definierades kommundelarna som Västra (Infjärden), Södra (Hortlax-Bergsviken-Jävre), Centrala (Christina, Norrmalm, Backen och Långskata samt Solander, Björklunda och Kullen), Östra (Pitholm, Munksund, Klubbgården, Strömnäs) samt Norra: Porsnäs, Rosvik, Backgårds och Sjulsmark.

Blåsmark/Hemmingsmark som var med i enkätundersökningen nämnde att det var positivt att de fått lära känna nya kompisar på de större skolorna. De nämnde detta i sina svar på den öppna frågan om vad de tyckte om den nya skolan. Samtidigt lyfte också hälften av eleverna att de tyckte om den gamla skolan just på grund av bra kompisar och trivsam och trygg sammanhållning.

F: Det är positivt om skolan kan finnas i anslutning till mötesplatser av annan karaktär, som bibliotek, idrottslokaler, m.m.

En majoritet av våra 4-9 eller 7-9 skolor ligger i närheten av andra mötesplatser, fr.a. Idrotts- och simhallar och Bibliotek.

F: God tillgänglighet för personer med olika typer med funktionsnedsättning.

Särskilda medel finns avsatta till anpassning av lokaler och utemiljöer under perioden 2018-2020, dessutom ställer lagstiftningen krav på anpassning av tillgängligheten vid ombyggnationer.

F: Säker trafikmiljö i anslutning till skolenheten.

En inventering av trafikmiljön pågår och en rad akuta åtgärder har vidtagits bl.a. i Öjebyn, på Norrmalm och i Rosvik. Medel finns avsatta för fortsatta åtgärder

F: Möjlighet att nyttja kollektivtrafik.

De flesta av kommunens skolor befinner sig i närheten av någon av kommunens busslinjer: Skillnaden handlar om att lokalbussarna går relativt ofta medan turerna ut på landsbygden endast gå vid något enstaka tillfälle/dag

F: Skolenheter lokaliseras, om möjligt, så att elevers väg till och från skolan blir så kort och rationell som möjligt. Hänsyn tas även till föräldrars resväg i samband med lämning och hämtning på fritids.

Så långt det varit möjligt har skolenheter som ligger strategiskt till när det gäller föräldrarnas resväg prioriterats. Vid ett flera av dessa genomförs- eller planeras idag investeringar (t.ex. Bergsviken, Sjulnäs, Svensbyn)

F: Skolskjutsar samordnas, så långt möjligt, med annan kollektivtrafik

Samordnande med Länstrafiken är idag en etablerad arbetsrutin

F: Större enheter i tätbefolkade områden minskar behovet av mat- och varutransporter.

Resultatet av nedläggningarna har blivit minskade transporter av mat och varor då leveranserna sker till färre enheter.

14. När är projektet avslutat?

Arbetet med kommunens skolstrukturplan är ett fortlöpande arbete där nya mål och insatser planeras och genomförs efterhand utifrån befolkningsutveckling bostadsbyggande etc. Just nu pågår en revidering av skolstrukturen.

15. Sammanfattande resonemang och slutsatser

När skolstrukturarbetet inleddes 2012 fanns en medvetenhet om att kurvorna för befolkningsutvecklingen i Piteå Kommun pekade nedåt och att en krympande andel arbetande pitebor skulle försörja en växande grupp icke-arbetande. Tillsammans med stora investeringsbehov i förskolor och skolor, reformer som lärarlegitimationen, pensionsavgångar för gruppen med utbildning som mellanstadie lärare, liksom svårigheterna för skolledarna att organisera verksamheten på de små skolorna, fanns en rad incitament att noggrant planera för Piteås framtida skolstruktur.

Elevunderlag

Sedan 2012 har det inträffat ett trendbrott när det gäller barn och unga i Piteå Kommun. I många områden har vi ökande barngrupper och det finns orsaker till detta som vid tillfället för strukturplanerandet inte var möjliga att förutse.

Flyktingkrisen, har lett till att många banfamiljer och ensamkommande flyktingungdomar kommit till vår kommun. I vissa områden kan man ana en generationsväxling där flera barnfamiljer väljer att bosätta sig i fastigheter som ägts av personer med exempelvis, utflugna barn.

Mycket återstår att analysera men det kan konstateras att de största ökningarna av elevunderlaget har skett i tätorten men också att vissa ytterområden, fr.a. Infjärden, har upplevt tillväxt. Då vi tittar på de folkbokförda barnen i upptagningsområdena till de nedlagda skolorna är det fortfarande så att underlaget ligger långt under de riktvärden som anges i policydokumentet "Attraktiv skola" från 2013.

En ny skola och frågan om kvalitet i verksamheten

Idag har vi fortfarande skolor med elevantal som understiger riktvärdena i "Attraktiv skola". Vid rektorskonferensen den 20 juni 2018 fick samtliga rektorer en genomgång av dokumentet "Attraktiv skola" för att därefter diskutera hur de kände inför de framgångsfaktorer som listades. Den vanligaste synpunkten var hur svårt det var att planera och organisera verksamheten på dessa "små" enheter. Det handlade både om att skapa attraktiva tjänster, att täcka behörigheterna och att kunna hantera olika ansvarsfrågor (IT, mobbing/värdegrundsteam, biblioteksansvarig etc.), liksom att kunna göra något bra av de extra statsbidrag som kommit, t.ex. lågstadiesatsningen.

Piteå Kommun och Utbildningsförvaltningen har i relation till många andra kommuner klarat kompetensförsörjningen och kraven på lärarlegitimation relativt väl, men de tuffaste utmaningarna ligger i framtiden. På de numera nedlagda enheterna fick lärarna ofta undervisa elever i olika årskurser i samma grupp/ samma klassrum. Vanligt var att en lärare fick ta ansvar för undervisningen i samtliga ämnen (med undantag för vissa övningsämnen). Det nya normala är två lärare med olika behörighet som delar ansvaret för en klass, medan antalet lärare med den gamla examen "mellanstadielärare" minskar snabbt p.g.a. pensionsavgångar.

Idag betonas vikten av kollegialt lärande och dialog med kollegor i samma position, detta är i många fall omöjligt på de minsta enheterna. Från pedagogernas sida upplever man det generellt som positivt att få arbeta i arbetslag tillsammans med kollegor som undervisar i samma årskurser, både för idéutbyte men också för att kunna täcka för varandra t.ex. vid sjukfrånvaro.

Förändringar för eleverna

För många av eleverna har nedläggningarna inneburit en längre resväg. Samtidigt har de getts tillgång till andra resurser på den nya skolan. När det kommer till det sociala har eleverna getts möjlighet att lära känna många nya kamrater, något som uppskattas av många av de elever som Utbildningsförvaltningen varit i kontakt med, medan andra elever föredrar miljön på en liten skola.

Arbetsmiljö

När det gäller inne- och utemiljöerna så återstår mycket arbete. I och med nedläggningarna har antalet enheter som ska underhållas, och investeras i, blivit färre. Samtidigt har de nedlagda skolorna har med undantag för Hemmingsmark inte bedömts som problematiska sett till inomhusmiljö och renoveringsbehov. I dagsläget har vi flera stora projekt bakom oss där vi kunnat förbättra inne- och utemiljön. Några exempel är de nya skolorna på Strömnäs och i Munksund samt renoveringar i Sjulnäs, Svensbyn, Pitholm, Norrfjärden, Bergsviken och snart Christina/ Norrmalm.

Ekonomi lokaler och skjutsar

Omställningskostnaderna vid avvecklandet av skolorna, liksom kostnaden för inflyttning av elever och personal till mottagande skolor, har varit låga. I Lillpites och Blåsmarks fall nyttjas vissa ytor till förskolor medan andra ytor är avställda och där är driftkostnaden neddragen till ett minimum. För Hemmingsmarks skola som hade stora investeringsbehov, ansvarar inte längre kommunen. De ökade kostnader som kommunen fått för skolskjutsar utgör en liten merkostnad i relation till de besparingar som gjorts. Sammantaget uppskattas den årliga besparingen för lokaler minus ökade kostnader för skjutsar skjutsar till ca 2 Mkr.